

Looduskaitsealade maaomanike küsitlus

Küsitletavad ja küsitlemise viis

Küsitletakse erinevate looduskaitsepiirangutega maatükkide omanikke – nii ettevõtjate esindajaid (u 200 vastust) kui elanikke (u 300 vastust), küsimused on mõlemale rühmale samad. Ettevõtjal võib tekkida segadus, kelle arvamust või kogemust täpselt oodatakse. Vastajaks peaks olema juhtkonna liige või neile võimalikult lähedal olev inimene, kes on kursis ettevõtte asjaajamise kogemustega. Elanike sekka võib sattuda väga vanu vastajaid, kes ei ole kursis sellega, mida tema lähedased omandiga teevad. Lähedased tema eest siiski vastata ei tohiks, küll aga võivad nad kõrvalt konsulteerida. Küsitlus toimub ainult eesti keeles, sest omanike seas on vene emakeelega omanikke marginaalselt, rootsikeelseid omanikke ehk rohkemgi. Nemad jäävad valimist välja. Küsitlus tehakse telefoni teel, kuigi internetikeskkonnas toimuv küsitlus oleks lihtsam. Maaomanike seas on lihtsalt palju rohkem vanemate põlvkondade esindajaid kui rahvastikus üldiselt. Netiküsitlusele vastamise määr on vanemas rühmas aga oluliselt madalam. Posti teel ei pruugi kätte saada suvitajate või maakodude omanike rühma. Küsitlusettevõtte saab endale küsitletavate telefoninumbri ja koodi, mis aitab mõõta vastajate rühmade esinduslikkust üldvalimi suhtes. Koodi sisu küsitlejatele ei avaldata, va ettevõtete esindajate ja elanike eristus.

Küsitlus tehakse andmekaitseinspeksiooni loal.

Lähteteave, mida kasutada intervjuueeritava poole pöördumisel

Tartu Ülikool uurib looduskaitsealade maaomanike kokkupuuteid looduskaitsega. Uuringuga selgitatakse, millised on looduskaitse piirangutega aladel elavate ja tegutsevate maaomanike looduskaitsest tingitud mured ja rõõmud ning milliste probleemide lahendamiseks on vaja esmajoones tegeleda.

Uuring annab tagasisidet Eestimaa Looduse Fondile ja Keskkonnaametile, aidates kaasa sellele, et tulevikus saab looduskaitsepiirangutest tuleneva asjaajamise kogemusi meeldivamaks muuta.

Kui vastajat huvitab, kust on saadud tema andmed, siis saab öelda, et need on saadud riigi registritest andmekaitseinspeksiooni loal (täpsemalt: maa-ameti geoportaalist, kinnisturaamatust ja rahvastiku- ning äriregistrist). Tema andmeid kasutatakse nii, et ta jääb anonüümseks, küsitlemise järel kustutatakse seos tema isikuga, samuti tema isiku- ja kontaktandmed. Neid ei edastata kellelegi, et tema telefonile saaksid uuesti helistada näiteks müügiesindajad või küsitlajad. Kui see juhtub, siis seetõttu, et tema telefoninumber on kättesaadav uuringuga mitte kokku puutuvatele inimestele.

Vastajalt küsitakse 11 küsimust, vastamine võtab aega 10-15 min. Vastaja andmed ja vastused jäävad anonüümseteks.

Vastaja võib olla seotud mitme looduskaitsealuse maatükiga. Vastaku selle maatüki kohta, mida peab enda jaoks oluliseks või kõigi kohta korraga (nt küsimused 2, 3, 4, 8, 9, 10).

Mõnda vastajat võib huvitada ka see, kes uuringut rahastab. Seda teevad Euroopa Komisjoni LIFE-programm ja Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Küsimustik koos selgitustega

Mustaga sõnastatud küsimused on eraisikutele, rohelisega ettevõtete esindajatele.

1. Mis aastast olete (on Teie ettevõtte) oma looduskaitsealuse maatükiga seotud?

Küsitlajale: otseselt ei ole oluline piirkonda kolimine ja maatüki pärimine või ostmine, inimene võib olla sama maatükiga seotud juba varasemast ajast, näiteks käinud vanaema juures suvitamas. Ettevõtted vahetavad omanikke, vastaja võib olla maatükiga seotud eelmise ettevõtte ajast. Soovime teada umbkaudset aastat, millest alates vastaja maatükiga suhestub. (nimetada)...

2. Kas Te elate (Teie ettevõtte tegutseb) kohapeal, sellel looduskaitsealusel maatükil?

Küsitlajale: Kui vastajal on maatükil suvila, ta ööbib vahel seal, siis märkida vastuseks „ei“.

- a. Jah
- b. Ei

3. Palun nimetage, millega järgnevast loetelust olete Teie või on Teie pere (Teie ettevõtte) viimastel aastatel tegelenud oma looduskaitse all oleval maatükil?

Küsitlajale: vastaja käest tuleks kõik variandid läbi küsida ning märkida ära nõustumine. Loetelus on tegevused, millega on seotud looduskaitse piirangud, soovime teada, mis tüüpi piirangutega tal võib olla kogemusi. Vastaja võib tegeleda maatükil aga asjadega, mida loetelus ei ole nimetatud. Vastaja võib olla ehk pettunud, kui ta ei saa rääkida oma teistest tegevustest, mille kohta me ei küsi. Viimane, avatud vastusevariant on selleks, et ta saab oma arvamuse välja öelda, kuigi see ei ole uuringu seisukohalt oluline. See võib aga anda huvitavat tagasisidet.

- a. jahindus
- b. kalapüük
- c. põllumajandus, loomapidamine (ettevõtlus)
- d. hobiaiandus, sealhulgas marjapõõsad ja viljapuud
- e. turism, ürituste korraldamine
- f. metsamajandus
- g. ehitamine (nii endale kui ettevõtjana)
- h. poollooduslike koosluste niitmine või karjatamine (isegi kui Te ei tee seda ise, vaid rendite oma maad selleks välja)
- i. midagi muud (nimetada)...

4. Palun nimetage mõnda tegevust, mida Te (Teie ettevõtte) ei tohi või – vastupidi -, peate (peab) tegema oma maaomandil just seetõttu, et see on looduskaitsealal!

Küsitlajale: panna vabas vormis kirja, mida vastaja ütleb. Arvatavasti tuleb palju ka „ei tea“ või „midagi ei tohi“ vastuseid. Loetelu tegelikest piirangutest võib olla päris pikk, kuid meid huvitab, millised piirangud on vastaja jaoks aktuaalsed, spontaanselt teadvustatud. Vastaja ei pruugi osata oma kogemust lahterdada stiilis „ei tohi“/“peab“, mistõttu on täiesti sobiv, kui arvamused sisust hoolimata kirjutada ühte lahtrisse kokku. Tüüpiline vastus võib olla ka „ei tea“. Järgnevat valikut ei pea seega kasutama. Analüütikud saavad ise vastused ümber kodeerida.

- a. Ei tohi (nimetada)...
- b. Peab (nimetada)...
- c. Ei tea, ei oska vastata

5. Kas Te tunnete, et Teil on oma looduskaitsealuses kodukohas või maakodus (ettevõtte looduskaitsealuses tegutsemispiirkonnas) võimalik teha midagi järgnevatest tegevustest? Nimeta sobivad!

Küsitajale: vastaja käest tuleks kõik variandid läbi küsida ning märkida ära nõustumine. Küsitakse hinnangut, mitte otseselt tegelikku tegevust. Näiteks kui vastaja leiab, et hoolimata sellest, et ta lapsed käivad koolis, on see niivõrd keeruline ja tülikas, siis võib ta ikkagi vastata, et „ei, seda pole võimalik teha“, nii et see variant jääb märkimata. Ettevõtjalt küsime siin isikliku kogemuse kohta, vastusevariantidest käsitleb ettevõtja kogemust vaid mõni. Maatriksküsimust, mis võimaldaks lisada ei-jah vastustele vahepealseid toone, ei pidanud me vajalikuks, sest telefoniintervjuus on seda keerulisem kasutada ning analüüsis kasutame eeskätt tegevuste mitmekesisust väljendavat liitnunnust.

- võimalik elama asuda
- ettevõtjana tegutseda
- kaugtööd teha, tööd leida
- puhata, suvitada
- omaette olla, rahu nautida
- osaleda kohaliku kogukonna tegemistes
- saada kogukonnast abi ja tuge, kui vaja
- ennast laadida, vaimselt virgastuda
- kogeda puhast loodust
- saada ligi olulistele teenustele nagu elekter, internet, telefonilevi, post
- kasutada hooldatud teid (tagatud on lumekoristus, hõveldamine, liivatamine)
- panna lapsi kooli, käia poes, saada arstiabi

6. Kui hästi oskaksite teistele inimestele tutvustada lähipiirkonda jäävaid kaitsealuseid liike või elupaiku (näiteks sisalikke, kodumaiseid orhideesid, kassikakku, nahkhiiri)?

Küsitajale: vastaja soovib siin küsimust tõenäoliselt täpsustada. Kui ta hakkab arutlema, et ta teab, kus on mets või et ta oskab külalisi randa viia ja näidata neile mereranna ilu, siis tuleks teda suunata. Küsimusega soovime uurida võrdlemisi spetsiifilist oskust. Kas ta oskab näiteks kätte näidata mõne lille või konnaliigi elupaiga, oskab mõne lausega tutvustada nende elutsüklit või eripärasid (nt kus nahkhiired talvituvad, millises metsatukas kassikakk huikab, kus kasvavad kodumaised orhideed)?

- väga hästi
- üsna hästi
- mitte eriti hästi
- üldse mitte

7. Inimesed suhtuvad looduskaitsepiirangutesse erinevalt. Paljud maaomanikud leiavad, et looduskaitse on nendele kasulik. Kuivõrd on see, et Teie maatükk on looduskaitse all, Teile kasu toonud? Kuivõrd on see, et Teie ettevõtte maatükk on looduskaitse all, kasu toonud?

- looduskaitse on olnud Teile (Teie ettevõttele) mitmeti kasulik
- looduskaitse on olnud mõnikord kasulik
- looduskaitse ei ole kasu toonud
- ei oska vastata

8. Kuivõrd segavad looduskaitsega kaasnevad kohustused ja keelud Teie (Teie ettevõtte) argielu, tegevusplaane?

- väga oluliselt
- mõnevõrra
- mitte eriti
- üldse mitte

9. Ma loetlen Teile rea erinevaid võimalusi, kuidas saab looduskaitsega vastuollu minna. Kas Teie arvates on keegi Teie naabruskonnast, nii inimesed kui ettevõtted, seadust rikkunud? Mõelge näiteks viimasele viiele aastale. Kas Teie arvates on keegi...

Küsitlajale: vastaja käest tuleks kõik variandid läbi küsida, märkida ära nõustumine. Vajadusel vastajat rahustada ja öelda, et tema vastuseid ei anta keskkonnainspektoritele. Küsimusega püütakse mõista, kui levinud on inimeste seas looduskaitseõuetega vastuollu mineku kogemus. Vastaja ei pea teadma, kas ka tegelikult on seadusega vastuollu mindud.

- ehitanud, kuhu ei tohiks
- süvendanud veekogu ilma loata, näiteks paadikanalit, tiiki, sadamat
- raiunud metsa seal, kus ei tohi või rohkem kui tohiks
- võtnud kruusa, liiva, turvast või kive ilma loata
- rikkunud looduskaitse all oleva taime või looma elupaiga
- reostanud veekogu või põhjavett tundlikus kohas
- liikunud piirangualas seal, kus ei tohi või valel ajal
- sõitnud piirangualas ATV, mootorpaadi või autoga
- püüdnud kala või pidanud jahti keeluajal, ilma loata
- midagi muud (nimetada)...

10. Kas Teil (Teie ettevõttel) on kogemusi looduskaitse piirangutega seotud ametkondliku asjaajamisega, näiteks lubade ja toetuste taotlemisega? Kui kogemus on olemas: Kuidas iseloomustaksite saadud kogemust? Esitan järgnevalt mõned väited, öelge, kui olete nendega nõus!

Küsitlajale: vastaja käest tuleks kõik variandid läbi küsida ning märkida ära nõustumine, ja juhul, kui „kogemus puudub“. Vastajal võib olla kogemusi erinevate ametkondadega (PRIA, Keskkonnaamet, -inspeksioon, omavalitsus jt). Vastaku selle kohta, millega kokku puutumist ise kõige olulisemaks peab.

- kogemus puudub**
- kokkupuude on olemas: märkida asutus (kui vastaja soovib, aga ei pea)...**
- ametnik usaldas mind, võttis kuulda
- ametnikud andsid vastuolulisi nõuandeid
- ametnik ajas näpuga järge, oli liiga jäik
- ametnik mõtles kaasa, pakkus lahendusi
- ametnik ei abistanud selgitustega
- asjaajamine oli kiire, efektiivne
- asjaajamine oli arusaadav, loogiline
- asju ajades tuli Teil seadust üle kavaldada, „skeemitada“

11. Mida on Teie arvates (Teie ettevõtte kogemusel) vaja muuta või arendada looduskaitsealaga seotud ametkondlikus asjaajamises? Võite rääkida konkreetse asutuse näitel. Teie vastust muudetakse nii, et keegi ei saa hiljem aru, et arvamust avaldasite just Teie.

Küsitlajale: Kui vastaja räägib konkreetsest asutusest, siis võiks selle nime ka üles märkida. (nimetada)...